

BESCHIKKING
omgevingsvergunning

ARCHIEF

Besluit van het college van burgemeester en wethouders van Papendrecht.

Onderwerp

Wij hebben op 17 januari 2014 een aanvraag voor een omgevingsvergunning ex artikel 2.1, lid 1, onder e (milieu) van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) voor het veranderen van activiteiten op haar inrichting ontvangen van Fokker Aerostructures B.V. (hierna: Fokker).

De vergunning wordt aangevraagd voor het lozen van een koelwaterspui op de gemeentelijke vuilwaterriolering. In de koelwaterspui zijn additieven aanwezig, die aan het koelwater zijn toegevoegd.

De aanvraag heeft betrekking op de inrichting gelegen aan de Industrieweg 4-12 te Papendrecht.

De aanvraag is geregistreerd onder nummer 1140305.

Bevoegd gezag

De hoofdactiviteiten van Fokker vallen volgens bijlage I van het Besluit omgevingsrecht (Bor) onderdeel C behorende bij de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) onder categorie 13.4 onder a: het vervaardigen, repareren, proefdraaien of uitwendig reinigen van vliegtuigen". Gelet op artikel 2.4 en categorie 13.1 van bijlage I van de Wabo zijn wij het bevoegde gezag voor de inrichting.

Daarnaast betreft het een inrichting waar activiteiten plaatsvinden die worden genoemd in bijlage I richtlijn nr. 2010/75/EU van het Europees parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies. Het betreft activiteiten zoals bedoeld in categorie 2.6: "Oppervlaktebehandeling van metalen of kunststoffen door middel van een elektrolytisch of chemisch procedé, wanneer de inhoud van de gebruikte behandelingsbaden meer dan 30 m³ bedraagt".

Tevens is het een inrichting waarop het Besluit risico's zware ongevallen 1999 van toepassing is.

Procedure

Op deze vergunningaanvraag is de uitgebreide voorbereidingsprocedure zoals beschreven in paragraaf 3.3 van de Wabo van toepassing.

Besluit

Wij besluiten, gelet op de overwegingen die zijn opgenomen in deze vergunning en gelet op artikel 2.1, lid 1, onder e (milieu) van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht:

- een omgevingsvergunning te verlenen voor het dagelijks op de gemeentelijke vuilwaterriolering lozen van een koelwaterspui, waaraan de additieven Gengard GN8301, Continuum AT 3247 en Spectrus NX1165 zijn toegevoegd;
- aan deze vergunning de voorschriften, opgenomen in de bijlage bij deze vergunning te verbinden;
- voorschrift 2, lid 3 van de vergunning in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren van 24 juni 2010, kenmerk GSe/201022214, te vervangen door de voorschriften 1 en 2 uit de bijlage bij deze beschikking;
- de voorschriften 3 lid 1, en 4 lid 1 van de vergunning in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren van 24 juni 2010, kenmerk GSe/201022214, en de voorschriften 18.1.4 en 18.1.6 van de vergunning op grond van de Wet milieubeheer van 16 september 2010, kenmerk 2010025138, te vervangen door de voorschriften 3 en 4 uit de bijlage bij deze beschikking.

Beroep

Tegen de beschikking kan door belanghebbenden, die zienswijzen naar voren hebben gebracht tegen de ontwerpbeschikking of aan wie redelijkerwijs niet kan worden verweten dat zij dat niet hebben gedaan, beroep worden ingesteld bij de Rechtbank Rotterdam, sector bestuursrecht, Postbus 50951, 3007 BM Rotterdam. Op grond van artikel 6:7 van de Awb bedraagt de termijn voor het indienen van een beroepschrift 6 weken. De termijn vangt, ingevolge artikel 6:8, vierde lid, van de Awb, aan met ingang van de dag na de dag waarop een exemplaar van de beschikking ter inzage is gelegd.

De beschikking treedt in werking met ingang van de dag na het einde van de beroepstermijn, tenzij voor deze datum beroep is ingesteld en ingevolge artikel 8:81 van de Awb om een voorlopige voorziening is verzocht. Dat kan als onverwijld spoed dat vereist. Een verzoek om voorlopige voorziening dient te worden gericht aan de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Rotterdam, sector bestuursrecht, Postbus 50951, 3007 BM Rotterdam. De beschikking treedt dan niet in werking voordat de Voorzieningenrechter een uitspraak heeft gedaan.

Ondertekening en verzending

DORDRECHT,

Burgemeester en wethouders van Papendrecht,

namens dezen,

Hoofd afdeling Vergunningen en Meldingen
van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

ing. M.R. Rietbers

Besluitdatum en verzonden op: 16 september 2014

Een exemplaar van dit besluit is gezonden aan:

- Fokker Aerostructures B.V,
Industrieweg 4-12, 3551 LB Papendrecht;
- Burgemeester en wethouders van Papendrecht,
Postbus 11, 3350 AA Papendrecht;
- Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT), Risicovolle bedrijven, Handhaving Overheden,
Postbus 16191, 2500 BD Den Haag;
- Waterschap Rivierenland,
Postbus 599, 4000 AN Tiel.

INHOUDSOPGAVE

OVERWEGINGEN.....	4
VOORSCHRIFTEN.....	15
BIJLAGE: BEGRIPPEN.....	17

OVERWEGINGEN

PROCEDURELE OVERWEGINGEN

PROCEDURELE ASPECTEN

Gegevens aanvrager

Op 17 januari 2014 hebben wij een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) ontvangen. Het betreft een verzoek van Fokker Aerostructures B.V. (hierna: Fokker) voor de inrichting gelegen aan de Industrieweg 4-12 te Papendrecht.

Op 13 februari 2014 is de aanvraag door Fokker aangevuld met als doel om een fout in de aanvraag te herstellen.

Projectbeschrijving

Het project waarvoor vergunning wordt gevraagd betreft het lozen van een koelwater op de gemeentelijke vuilwaterriolering. De gemeentelijke vuilwaterriolering voert het afvalwater naar de afvalwaterzuiveringsinstallatie, die in beheer is bij het Waterschap Rivierenland. In de koelwaterspui zijn additieven aanwezig, die aan het koelwater zijn toegevoegd. Een uitgebreide projectomschrijving is opgenomen in de aanvraag om vergunning.

Samengevat wordt vergunning aangevraagd voor een lozing van koelwater waaraan additieven zijn toegevoegd. De lozing zal maximaal een hoeveelheid van 20 m³ per dag bedragen met een maximale jaarvracht van 9,3 kg zink en 10,6 kg fosfor. De totale hoeveelheid te lozen bedrijfsafvalwater zal toenemen tot maximaal 28.000 m³.

Op 7 mei 2014 is door Fokker aangegeven dat bij nader inzien uit berekeningen is gebleken dat de maximale jaarvracht van fosfor een hoeveelheid van 14,8 kg zal bedragen. Verzocht wordt om een jaarvracht van maximaal 15 kg per jaar fosfor te mogen lozen.

Huidige vergunningsituatie

Op 16 september 2010 hebben wij aan Fokker een revisievergunning, kenmerk 2010025138, in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) verleend voor een inrichting voor het produceren van vliegtuigcomponenten en het samenstellen van componenten daarvan alsmede daaraan gerelateerde producten op het gebied van lucht- en ruimtevaart.

Op 24 juni 2010 is door het college van Dijkgraaf en Heemraden van Waterschap Rivierenland een vergunning, kenmerk GSe/201022214, ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) verleend voor een lozing van bedrijfsafvalwater op de gemeentelijke vuilwaterriolering en licht verontreinigd hemelwater op het oppervlaktewater. Deze Wvo-vergunning maakt sinds de inwerkingtreding van de Waterwet (22 december 2009) onderdeel uit van de Wm-vergunning.

Op 1 oktober 2010 is de Wabo in werking getreden. Uit artikel 1.2 van de Invoeringswet Wabo volgt dat een vergunning of ontheffing, die is verleend op grond van het recht zoals dat gold voor inwerkingtreding van de Wabo, gelijkgesteld wordt met een omgevingsvergunning voor de betrokken activiteit. Op grond van artikel 1.2b, Invoeringswet Wabo geldt een omgevingsvergunning voor de activiteit milieu (artikel 2.1, lid 1, sub e Wabo) ook voor een besluit inhoudende een verklaring als bedoeld in artikel 8.19 Wm.

Volledigheid van de aanvraag en opschorting procedure

In verband met het ontbreken van een aantal gegevens hebben wij de aanvrager op 10 april 2014 in de gelegenheid gesteld om tot 13 weken na de hiervoor genoemde datum de aanvraag aan te vullen.

De gevraagde gegevens hebben betrekking op de omvang van de lozing in relatie tot de capaciteit van het gemeentelijk rioolstelsel ter plaatse.

Op 9 mei 2014 hebben wij aanvullende gegevens van de aanvrager ontvangen.

Advies rioolbeheerder

Op 21 mei 2014 is door de rioolbeheerder, eveneens burgemeester en wethouders van Papendrecht (niet in mandaat), aangegeven dat onder voorwaarden de omvang van onderhavige lozing van Fokker op het gemeentelijk rioolstelsel mogelijk is (zie voor verdere toelichting in de paragraaf "AFVALWATER").

Wij zijn van oordeel dat de aanvraag gelet op het advies van de rioolbeheerder voldoende informatie bevat voor een goede beoordeling van de gevolgen van de activiteit op de fysieke leefomgeving. De aanvraag is dan ook in behandeling genomen. De termijn voor het nemen van het besluit is opgeschort tot de dag waarop de aanvraag is aangevuld. In dit geval is de termijn voor het nemen van het besluit opgeschort met 28 dagen.

Procedure (uitgebreid) en zienswijzen

Deze beschikking is voorbereid met de uitgebreide voorbereidingsprocedure als beschreven in paragraaf 3.3 van de Wabo. Gelet hierop zijn wij niet verplicht om van de aanvraag kennis te geven in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen of op andere geschikte wijze, tenzij bij de voorbereiding van de beslissing op de aanvraag een milieueffectrapport (MER) moet worden gemaakt. Nu deze uitzonderingsgrond zich niet voordoet hebben wij geen kennis gegeven van de aanvraag in het Papendrechts Nieuwsblad.

Adviezen

In de Wabo en het Bor worden bestuursorganen vanwege hun specifieke deskundigheid of betrokkenheid aangewezen als adviseur. Gelet op het bepaalde in artikel 2.26 Wabo, alsmede de artikelen 6.1 tot en met 6.5 van het Bor, hebben wij de aanvraag ter advies aan de volgende instanties/bestuursorganen gezonden:

- Waterschap Rivierenland;
- Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

Naar aanleiding hiervan hebben wij geen adviezen ontvangen.

In het vooroverleg stadium is echter wel contact geweest met het Waterschap Rivierenland, waaruit gebleken is dat een jaarvracht van 10 kg zink in de lozing redelijk is en vergund kan worden.

De aanwezigheid van fosfor in de lozing (jaarvracht van 15 kg) is verder geen probleem.

Ter inzage legging

Tussen 10 juli 2014 en 21 augustus 2014 heeft het ontwerp ter inzage gelegen en is eenieder in de gelegenheid gesteld om zienswijzen naar voren te brengen. Van deze gelegenheid is door Fokker gebruik gemaakt.

Zienswijze(n)

Naar aanleiding van de ontwerpbeschikking zijn, binnen de daarvoor gestelde termijn, door ons zienswijzen van Fokker ontvangen.

Samengevat betreft het de volgende zienswijze(n):

1. Voorschrift 1

Voorschrift 1 betreft een verbod om ketelwater additieven op de gemeentelijke riolering of op het oppervlaktewater te lozen. Fokker vraagt een vergunning voor het lozen van koelwater.

Het voorschrift is volgens Fokker daarom overbodig en verzoekt om het voorschrift in te trekken.

2. *Voorschrift 2*

Voorschrift 2 betreft een verbod om koelwater additieven op oppervlaktewater te lozen. Het is voor Fokker niet duidelijk waarom het verboden is om op oppervlaktewater te lozen. Dit is volgens Fokker strijdig met het activiteitenbesluit, waarin in artikel 3.6 juist wel de mogelijkheid wordt geboden om op oppervlaktewater te lozen. Fokker verzoekt om in de vergunning aan te geven dat het lozen mogelijk is op hetzij het gemeentelijk riool, hetzij op het oppervlaktewater.

3. *Voorschrift 6*

Voorschrift 6 regelt dat in de koelwaterspui conform de bij de aanvraag gevoegde veiligheidsinformatiebladen de additieven Gengard GN8301, Continuum AT 3247 en Spectrus NX1165 aanwezig mogen zijn. Door het opnemen van een dergelijk voorschrift kunnen er geen andere (mogelijk minder milieubezwaarlijke) additieven gebruikt worden, tenzij dit via een wijzigingsprocedure geregeld is. Fokker is van mening dat dit een onnodig zware en langdurige procedure is en stelt voor om dit voorschrift zodanig aan te vullen dat ook andere dan de vermelde additieven gebruikt kunnen worden onder de voorwaarde dat deze vooraf met het bevoegd gezag overgelegd moeten worden.

4. *Voorschrift 7 en 8*

Voorschrift 7 legt de jaarvracht (kg) aan zink en totaal fosfor in de koelwaterspui vast.

Voorschrift 8 stelt een registratiesysteem verplicht, waarin van de dagelijkse koelwaterspui onderstaande moet worden vermeld.

- a. de datum van de koelwaterspui;
- b. de hoeveelheid van de betreffende koelwaterspui (m³);
- c. de concentratie van de stoffen zink en totaal fosfor in de betreffende koelwaterspui (mg/m³);
- d. de berekende hoeveelheden zink en totaal fosfor in de betreffende koelwaterspui (mg).

Fokker is van mening dat deze voorschriften in strijd zijn met het Activiteitenbesluit i.c. de nota's van toelichting bij het Activiteitenbesluit en het Besluit lozen buiten de inrichtingen. Het opnemen van maatvoorschriften, zoals in deze voorschriften is gebeurd, is onnodig bezwarend. Tevens geeft het Activiteitenbesluit aan dat met het opnemen van maatwerkvoorschriften terughoudend moet worden omgegaan.

Voorts is het niet duidelijk waarom de meetverplichting in dit voorschrift opgenomen is. Immers de te lozen vracht is gebaseerd op de concentratie van zink en fosfor in de additieven. In het systeem wordt niet meer van deze parameters toegevoegd of kunnen deze parameters extra vrijkomen, dus kan er volgens Fokker ook nooit meer dan de aangevraagde vrachten geloosd worden!

Fokker verzoekt daarom om voorschrift 7 te verwijderen en te vervangen door een registratieplicht van de hoeveelheid toegevoegde additieven en de bijbehorende concentraties van de verschillende parameters. Op deze manier kan de jaarvracht ook bepaald worden en is een dagelijkse meting van concentraties niet aan de orde.

In lijn met de voornoemde zienswijze m.b.t. voorschrift 7 verzoekt Fokker om voorschrift 8 in te trekken.

5. *Voorschrift 10*

Voorschrift 10 legt vast dat de pompput waarmee de totale afvalwaterstroom van Fokker op de gemeentelijke vuilwaterriolering wordt geloosd, moet zijn aangesloten op het telemetriesysteem van de rioolbeheerder van het gemeentelijk rioelstelsel, zijnde de gemeente Papendrecht.

Fokker heeft ten tijde van de aanvraag om een omgevingsvergunning op verzoek van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, aanvullende informatie verstrekt over het te lozen afvalwater alsmede informatie over de fysieke uitvoering van het bedrijfsrioolstelsel. Overgelegd zijn de volgende rapporten van DHV met de kenmerken:

- Rioleringsplan maart 1999 DHV, aanpassen bestaand gescheiden rioelstelsel tot verbeterd gescheiden stelsel;

- Fokker Aircraft B.V., DHV 21 juli 1993; Addendum Aanpassing rioleringsplan 1999 Uitwerking uitbreiding gebouwen 96/96, DHV, oktober 2001.

Fokker is van mening dat de overgelegde informatie volledig is (ondanks de gedateerde data). Deze informatie is door de rioolbeheerder betrokken bij de aanvraag om vergunning en de berekening van de rioolbeheerder heeft uitgewezen dat het gemeentelijk rioolstelsel de lozing van Fokker kan verwerken. Fokker heeft een lozing van afvalwater wat al jaren qua omvang in dezelfde orde van grootte is.

Fokker acht het aansluiten van de pompput op het telemetriesysteem van de rioolbeheerder onnodig bezwendend. Het kan op een andere wijze ondervangen worden (zie de zienswijze op voorschrift 7). Voorschrift 10 dient naar de mening van Fokker geen milieubelang, maar geeft de gemeentelijke rioolbeheerder alleen maar inzicht in de hydraulische belasting van het rioolstelsel. Dit laatste is een gemeentelijke aangelegenheid c.q. verantwoordelijkheid en kan niet afgewenteld worden op het bedrijf. Ook is het zo dat jurisprudentie aangeeft dat een vergunninghouder geen continue controlemetingen aan het bevoegd gezag kan/hoeft te overleggen.

Daarnaast is tevens het Activiteitenbesluit (Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer, d.d. 19 oktober 2007), hoofdstuk 3 Bepalingen met betrekking tot activiteiten, tevens geldend voor een type C inrichting (i.e. § 3.1.5. lozen van koelwater) beschouwd en ook daarin zijn geen eisen opgenomen ten aanzien van monitoring van de afvalwaterstroom opdat er inzicht en controle is op een lozing van een afvalwaterstroom.

Fokker verzoekt dan ook om voorschrift 10 in te trekken.

Over deze zienswijzen merken wij het volgende op:

Ad. 1 Voorschrift 1

In de vergunning van 24 juni 2010, kenmerk GSe/201022214, die door het Waterschap Rivierenland in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren is verleend, zijn in voorschrift 2 een aantal verbodsbepalingen opgenomen. In lid 3 van dit voorschrift 2 is het verbod opgenomen om koel- en ketelwater inclusief additieven op de gemeentelijke riolering of op het oppervlaktewater te lozen. Omdat onderhavige vergunning het lozen van koelwater op de gemeentelijke riolering regelt inclusief de daaraan toegevoegde additieven behoeft dit voorschrift aanpassing. Voorschrift 2, lid 3 uit de vergunning van het Waterschap Rivierenland, verleend op 24 juni 2010 met kenmerk GSe/201022214, is daarom vervangen door het onderhavige voorschrift 1 waarin het verbod zich nu beperkt tot het lozen van ketelwater additieven. Voorschrift 1 wordt niet ingetrokken / aangepast.

Ad. 2 Voorschrift 2

In lid 3 van voorschrift 2 uit de vergunning van het Waterschap Rivierenland, verleend op 24 juni 2010 met kenmerk GSe/201022214, is tevens het verbod opgenomen om koelwater inclusief additieven op het oppervlaktewater te lozen. Doordat dit voorschrift 2, lid 3 nu is vervangen door het aan deze beschikking verbonden voorschrift 1 is dit verbod niet meer geregeld. Het is dus noodzakelijk om dit verbod in een apart voorschrift (voorschrift 2 van deze beschikking) opnieuw vast te leggen.

Verder zijn in artikel 3.6 van het Activiteitenbesluit voorschriften gesteld aan het lozen van koelwater op oppervlaktewater of in een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater niet zijnde een vuilwaterriool. In onderhavige aanvraag wordt door Fokker echter een lozing op het gemeentelijke vuilwaterriool en vervolgens op de communale afvalwaterzuiveringsinstallatie aangevraagd. Artikel 3.6 is daarom niet van toepassing.

Ten overvloede wijzen wij erop dat ook het Activiteitenbesluit ervan uitgaat dat een koelwaterlozing, waaraan chemicaliën zijn toegevoegd een individuele afweging behoeft c.q. aan een koelwaterlozing (maatwerk)voorschriften moeten worden gesteld (artikel 3.6, lid 4, van het Activiteitenbesluit).

Met betrekking tot het verzoek van Fokker om ook een mogelijkheid in de vergunning op te nemen om koelwater op oppervlaktewater te lozen, geven wij aan dat in onderhavige aanvraag door Fokker, zoals ook hierboven aangegeven, een koelwaterlozing op de gemeentelijke vuilwaterriolering is aangevraagd en geen koelwaterlozing op het oppervlaktewater. Onderhavige beschikking regelt dus conform de aanvraag een koelwaterlozing op de gemeentelijke vuilwaterriolering en geen koelwaterlozing op het oppervlaktewater.

Ad. 3 *Voorschrift 6*

Het klopt dat er geen andere dan de in dit voorschrift genoemde additieven in de koelwaterspui aanwezig mogen zijn en dat wijzigingen in de toe te voegen additieven geregeld moeten worden via een vergunningprocedure. Indien de nieuw te gebruiken additieven milieuvriendelijker zijn dan de in voorschrift 6 genoemde additieven c.q. niet leiden tot andere of grotere nadelige gevolgen voor het milieu dan volgens de geldende omgevingsvergunning is toegestaan, is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) niet van toepassing. Een dergelijk verzoek om andere additieven dan de in voorschrift 6 genoemde aan het koelwater toe te voegen, kan dan met een reguliere procedure worden afgedaan. Voor een reguliere procedure geldt een beslistermijn van 8 weken. Wij achten dit geen onnodig zware en langdurige procedure. Het opnemen van een voorschrift dat het gebruik van ook andere dan de in deze aanvraag genoemde additieven toelaat, achten wij niet wenselijk. Wij laten voorschrift 6 in stand.

Ad. 4 *Voorschrift 7 en 8*

Zie voor het Activiteitenbesluit onder ad. 2.

In voorschrift 7 zijn ter bescherming van de rioolwaterzuivering van Papendrecht die in beheer is bij het Waterschap Rivierenland de maximaal te lozen jaarvrachten voor zink en fosfor vastgelegd. Het voorschrift stelt niet dat de vrachten moeten worden gemeten. De totaalvrachten kunnen op basis van de geregistreerde parameters uit voorschrift 8 bepaald worden.

In voorschrift 8 is bepaald dat de hoeveelheid koelwaterspui, de concentraties van zink en totaal fosfor in die spui en de op basis van deze parameters berekende vrachten van zink en totaal fosfor per spui moeten worden geregistreerd. Ook hier is niet gesteld dat deze parameters moeten worden gemeten; er is geen meetverplichting vastgelegd, maar wel een registratieverplichting. Indien de waarden van de parameters vanuit het doseersysteem kunnen worden bepaald / berekend is dit voldoende. Wel moet ten behoeve van controle inzichtelijk zijn hoe de waarden van deze parameters bepaald / berekend zijn.

Met behulp van de voorschriften 7 en 8 wordt het voor medewerkers van de afdeling Toezicht en Handhaving mogelijk om zowel de kwantiteit als de kwaliteit van de koelwaterspui te controleren. De voorschriften 7 en 8 zijn naar onze mening niet onnodig bezwarend en blijven gehandhaafd.

Ad. 5 *Voorschrift 10*

Het klopt dat Fokker als aanvullende gegevens een rioleringsplan uit 1999 met addendum heeft ingediend. In onderhavige aanvraag wordt echter een nieuwe koelwaterlozing aangevraagd en dit rioleringsplan uit 1999 geeft geen informatie over de mogelijke aanwezigheid van extra ruimte in de capaciteit van de vuilwaterriolering voor de lozing van dit koelwater.

Door de rioolbeheerder Papendrecht is aangegeven dat onderhavige koelwaterlozing kan worden toegestaan onder voorwaarden en deze voorwaarden zijn opgenomen in het bedoelde voorschrift 10. Verder stelt Fokker dat het onderhavige voorschrift 10 geen milieubelang zou dienen. Wij zijn het hiermee niet eens. Als bevoegd gezag zijn wij verantwoordelijk voor het bewaken van de omvang van de lozing in relatie tot de hydraulische capaciteit van gemeentelijke vuilwaterriolering. Het op deze wijze beschermen van de vuilwaterriolering voorkomt het onnodig overstorten van dit stelsel waardoor vervuiling van oppervlaktewater wordt veroorzaakt. Het voorkomen van een dergelijke overstort dient dus een milieubelang. Voor wat betreft het door Fokker gestelde dat jurisprudentie aangeeft dat een vergunninghouder geen continue controlemetingen aan het bevoegd gezag hoeft te overleggen stellen wij het volgende. Voorschrift 10 stelt dat de pompput waarmee het bedrijfsafvalwater van Fokker op de gemeentelijke vuilwaterriolering wordt geloosd moet zijn aangesloten op het telemetriesysteem van de rioolbeheerder. Deze aansluiting is een éénmalige actie die door Fokker moet worden uitgevoerd. Daarna kunnen de data die betrekking hebben op het debiet van de lozing automatisch door de rioolbeheerder worden uitgelezen. Fokker behoeft zelf dus niet continu metingen uit te voeren en ook geen data te overleggen. Wij zijn van mening dat voorschrift 10 in die zin niet onnodig bezwarend is. Zie voor het Activiteitenbesluit onder ad. 2. Voorschrift 10 is naar onze mening niet onnodig bezwarend en blijft gehandhaafd.

OVERWEGINGEN MILIEU

TOETSINGSKADER MILIEU

Inleiding

De aanvraag heeft betrekking op het veranderen of veranderen van de werking van een inrichting of mijnbouwwerk als bedoeld in artikel 2.1, lid 1 aanhef en onder e van de Wabo. De Wabo omschrijft in artikel 2.14 het milieuhygiënische toetsingskader van de aanvraag.

Een toetsing aan deze aspecten heeft plaatsgevonden.

Toetsing oprichten, veranderen of revisie

Bij onze beslissing op de aanvraag hebben wij:

- de aspecten genoemd in artikel 2.14, lid 1 onder a van de Wabo betrokken;
- met de aspecten genoemd in artikel 2.14, lid 1 onder b van de Wabo rekening gehouden;
- de aspecten genoemd in artikel 2.14, lid 1 onder c van de Wabo in acht genomen.

In de onderstaande hoofdstukken lichten wij dit nader toe, waarbij wij ons beperken tot die onderdelen van het toetsingskader die ook daadwerkelijk op onze beslissing van invloed (kunnen) zijn.

BESTE BESCHIKBARE TECHNIEKEN (BBT)

Algemeen

In het belang van het bereiken van een hoog niveau van bescherming van het milieu moeten aan de vergunning voorschriften worden verbonden die nodig zijn om de nadelige gevolgen die de inrichting voor het milieu kan veroorzaken, te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk - bij voorkeur bij de bron - te beperken en ongedaan te maken. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat in de inrichting ten minste de voor de inrichting in aanmerking komende Beste Beschikbare Technieken (BBT) worden toegepast.

Vanaf januari 2013 moet bij het bepalen van de Beste Beschikbare Technieken (BBT) rekening worden gehouden met BBT-conclusies en bij ministeriële regeling aangewezen informatiedocumenten over BBT.

BBT-conclusies zijn documenten met de conclusies over Beste Beschikbare Technieken, vastgesteld overeenkomstig artikel 13, vijfde en zevende lid van de Richtlijn industriële emissies (definitie in artikel 1.1, eerste lid van het Bor):

- met BBT-conclusies overeenkomstig artikel 13, vijfde lid worden BBT-conclusies bedoeld die worden vastgesteld op basis van artikel 75, tweede lid van de Richtlijn industriële emissies. Dit zijn de BBT-conclusies vastgesteld na 6 januari 2011 onder het regime van de Richtlijn industriële emissies;
- met BBT-conclusies overeenkomstig artikel 13, zevende lid worden de bestaande BREF's bedoeld. Het hoofdstuk waarin de Beste Beschikbare Technieken (BAT hoofdstuk) staan uit deze BREF's geldt als BBT-conclusies (totdat nieuwe BBT-conclusies overeenkomstig artikel 75, tweede lid zijn vastgesteld).

BBT-conclusies worden door de Europese commissie vastgesteld en bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie (een uitvoeringsbesluit van de Europese commissie dat gericht is tot de lidstaten). Zij worden daarom niet meer apart aangewezen in de Regeling omgevingsrecht.

Als op een activiteit of op een type productieproces binnen de inrichting waarvoor een vergunning is aangevraagd, geen BBT-conclusies of informatiedocumenten over BBT van toepassing zijn, of als de van toepassing zijnde BBT conclusies of informatiedocumenten niet alle mogelijke milieueffecten van de activiteit of het proces behandelen moet het bevoegd gezag de Beste Beschikbare Techniek zelf vaststellen. Hierbij houdt het bevoegd gezag in ieder geval rekening met:

- de toepassing van technieken die weinig afvalstoffen veroorzaken;
- de toepassing van stoffen die minder gevaarlijk zijn dan stoffen of mengsels als omschreven in artikel 3 van de EG-verordening indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels;
- de ontwikkeling, waar mogelijk, van technieken voor de terugwinning en opnieuw gebruiken van de bij de processen in de inrichting uitgestoten en gebruikte stoffen en van afvalstoffen;
- vergelijkbare processen, apparaten of wijzen van bedrijfsvoering die met succes in de praktijk zijn beproefd;
- de vooruitgang van de techniek en de ontwikkeling van de wetenschappelijke kennis;
- de aard, de effecten en de omvang van de betrokken emissies;
- de data waarop de installaties in de inrichting in gebruik zijn of worden genomen;
- de tijd die nodig is om een betere techniek toe te gaan passen;
- het verbruik en de aard van de grondstoffen, met inbegrip van water en de energie-efficiëntie;
- de noodzaak om het algemene effect van de emissies op en de risico's voor het milieu te voorkomen of tot een minimum te beperken;
- de noodzaak ongevallen te voorkomen en de gevolgen daarvan voor het milieu te beperken.

De op één van deze criteria vastgestelde BBT moet een milieubeschermingsniveau garanderen dat tenminste gelijkwaardig is aan het niveau in de BBT-conclusies.

Concrete bepaling Beste Beschikbare Technieken

De verandering van activiteiten vindt plaats binnen de inrichting, hierbij worden één of meer van de activiteiten uit bijlage 1 van richtlijn nr. 2010/75/EU van het Europees parlement en de Raad van 24 november 2010 inzake industriële emissies uitgevoerd. Het betreft de activiteit zoals genoemd onder categorie 2.6: "Oppervlaktebehandeling van metalen of kunststoffen door middel van een elektrolytisch of chemisch procedé, wanneer de inhoud van de gebruikte behandelingsbaden meer dan 30 m³ bedraagt".

De veranderingsvergunning wordt echter aangevraagd voor het lozen van een koelwater, waaraan additieven zijn toegevoegd, op de gemeentelijke vuilwaterriolering.

Bij het bepalen van de Beste Beschikbare Technieken voor deze koelwaterspui hebben we rekening gehouden met de volgende van toepassing zijnde BBT-conclusies:

- BREF Koelsystemen, en
- BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling.

Bij het bepalen van de Beste Beschikbare Technieken hebben wij rekening gehouden met de volgende informatiedocumenten over BBT, zoals aangewezen in bijlage 1 van de Mor:

- Oplegnotitie BREF Industriële koelsystemen, en
- Oplegnotitie BREF Afgas- en afvalwaterbehandeling.

Met betrekking tot de bepaling van BBT, zijn de aspecten betrokken als genoemd in artikel 5.4, lid 3 van het Bor. Hierover zijn de volgende bijzonderheden op te merken:

Koelsysteem Fokker

Het koelsysteem is een bestaand systeem. Het productieproces van Fokker heeft een hoge temperatuur nodig om de producten "uit te laten harden", maar heeft ook een lage temperatuur nodig om de producten terug te koelen. Zowel verwarmen als koelen vindt plaats in een autoclaaf. Koeling vindt plaats met leidingwater dat door de warme autoclaaf gepompt wordt. Het koelwater wordt gekoeld door middel van 3 naar de buitenlucht verdampende koeltorens. Door de warmte input vanuit de autoclaven op het systeem zal een gedeelte van het water verdampen in de koeltoren. Hierdoor neemt de totale concentratie van de in het leidingwater aanwezige opgeloste zouten sterk toe. Bij een te hoge concentratie aan zouten zal er afzetting of corrosie in het systeem ontstaan. Om de concentratie omlaag te krijgen zal "vers" water moeten worden toegevoegd. Alvorens echter "vers" water kan worden toegevoegd, zal eerst een deel van het koelwater gespuid moeten worden. Om te voorkomen dat steeds grote hoeveelheden koelwater gespuid moeten worden, moet het systeem bestand zijn tegen een zo hoog mogelijk concentratie aan zouten. Om dit te bereiken worden aan het koelwater additieven (antiscalents & corrosie inhibitoren) toegevoegd. Nadat er gespuid is moet ook de concentratie van deze additieven weer op peil gebracht worden. Om het koelsysteem optimaal te houden zal dagelijks koelwater gespuid worden in een hoeveelheid variërend tussen de 4 - 20 m³. Deze variatie is procesafhankelijk en wordt automatisch geregeld via metingen op basis van geleidbaarheid.

Doordat het koelwater zowel door de koeltorens als door de autoclaven gepompt wordt, wordt het blootgesteld aan zowel hoge en lage temperaturen. Dit maakt dat het systeem conform het Arbo- informatieblad AI-32 tevens behandeld moet worden met biocides ter voorkoming van een Legionella uitbraak en tegen overige biologische vervuiling in het systeem, welke de bedrijfsvoering in gevaar zou kunnen brengen.

Additieven en waterbezwaarlijkheid

De Algemene Beoordelings Methodiek (ABM) is een methodiek die de waterbezwaarlijkheid van stoffen en preparaten op grond van hun eigenschappen indeelt in categorieën. Verder volgt uit de aanduiding waterbezwaarlijkheid (A, B of C) met welke mate van inspanning (Best uitvoerbare - of Beste bestaande technieken; BUT/BBT) de lozing van een stof of preparaat in beginsel moet worden gesaneerd.

De bij Fokker tot nu toe gebruikte additieven waren op basis van natriummolybdaat en isothiazolin mengsel, waardoor in het koelwater het giftige molybdeen aanwezig was. Vanwege de aanwezigheid van dit molybdeen werd het koelwater afgevoerd over de weg.

De nieuw in te zetten additieven hebben de volgende ABM classificaties:

- Gengard GN8301 valt in klasse B;
- Continuum AT 3247 valt in klasse A, en
- Spectrus NX1165 valt in klasse B.

Het additief Gengard GN8301 is een corrosie werend middel en wordt gebruikt in het procesdeel waar de autoclaven in zitten. Continuum AT 3247 en Spectrus NX1165 zijn biociden en worden gebruikt voor de koeltorens.

Het koelwater wordt niet rechtstreeks op oppervlaktewater geloosd. Fokker vraagt om lozing van dit koelwater op de gemeentelijke vuilwaterriolering, die vervolgens leidt naar de afvalwaterzuiveringsinstallatie in beheer bij het Waterschap Rivierenland.

BREF Koelsystemen

De operationele omstandigheden van de koeltorens zijn vastgelegd in werkinstructies en in een geautomatiseerd systeem. Dit is ook het geval voor de bedrijfsvoering van de autoclaven.

Deze operationele omstandigheden zijn wisselend omdat Fokker verschillende (batch)processen uitvoert voor verschillende klanten. Temperatuur en drukvariaties kunnen zeer groot zijn hierbij.

Fokker heeft in overleg met de leveranciers gekozen voor additieven die werken op basis van zink-fosfaat mengsel. Dit heeft te maken met de hoge bedrijfstemperatuur van het koelwater en de mate van corrosiewering die Fokker moet hebben voor haar systeem. De keuze voor de additieven die biociden bevatten is gebaseerd op de werking van deze additieven in combinatie met het additief die de corrosiewering bewerkstelligd.

Fokker gaat de additieven inzetten in het koelwaterproces via een automatisch doseersysteem geregeld via metingen op basis van geleidbaarheid. Er kan gesproken worden van een beheersbare situatie (juiste dosering in combinatie met de goede werking van het systeem en de optimale corrosiewerendheid). Daarnaast vindt een monitoring plaats van de gedoseerde additieven.

BREF Afvalgas- en afvalwaterbehandeling

De koelwaterspui wordt via de gemeentelijke vuilwaterriolering naar een communale afvalwaterbehandelingsinstallatie geleid. Er is geen sprake van een directe lozing op oppervlaktewater.

Conclusies BBT

- er is hier sprake van een bestaand koelwatersysteem;
- er is sprake van een gecontroleerde dosering en het gebruik van koelwateradditieven waarbij de schadelijke effecten op het milieu beperkt zijn;
- er is sprake van periodiek onderhoud van de apparatuur;
- er is sprake van bewaking van de procesparameters.

Er is sprake van een eindbehandeling in een communale afvalwaterbehandelingsinstallatie. Deze werkwijze voldoet aan BBT (paragraaf 5 van het Referentiedocument: Beste Beschikbare Technieken voor industriële koelsystemen en paragraaf 4.3.1 van hoofdstuk 4 van de BREF Afvalgas- en afvalwaterbehandeling).

Het koelsysteem en het lozen van koelwater op de gemeentelijke vuilwaterriolering voldoet - met inachtneming van de aan dit besluit gehechte voorschriften - aan de Beste Beschikbare Technieken (BBT) ter voorkoming van emissies naar de lucht en het water. Voor de overwegingen per milieuthema wordt verwezen naar de desbetreffende paragraaf.

AFVALWATER

Instructieregeling lozingsvoorschriften milieubeheer

Op de lozing van afvalwater op een openbaar riool is de "Instructieregeling lozingsvoorschriften milieubeheer" van toepassing. In het kader van deze regeling moeten voorschriften opgenomen worden die gericht zijn op de bescherming van het openbaar riool, een zuiveringstechnisch werk of de bij een zodanig openbaar riool of zuiveringstechnisch werk behorende apparatuur. Verder moeten voorschriften opgenomen worden, die bepalen dat het afvalwater van dien aard moet zijn dat de kwaliteit van het rioolslib er niet door wordt aangetast zodat de verwerking van dit slib niet wordt belemmerd.

Daarnaast dienen voorschriften te worden opgenomen die bepalen dat het afvalwater van dien aard moet zijn dat de nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam zoveel mogelijk worden beperkt. De genoemde voorschriften zijn reeds in de vigerende revisievergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm), nu omgevingsvergunning, van 16 september 2010, kenmerk 2010025138, opgenomen.

Bescherming van het openbaar riool

Voor wat betreft de omvang van de lozing in relatie tot deze hydraulische capaciteit van gemeentelijke vuilwater-riolerings is overleg gevoerd met de rioolbeheerder, eveneens burgemeester en wethouders van Papendrecht (niet in mandaat).

Door de rioolbeheerder is berekend of het rioolstelsel de lozing van Fokker kan verwerken. Uit de berekening is gebleken dat dit mogelijk is.

Wel wordt als voorwaarde gesteld dat de pompput aangesloten moet zijn op het telemetriesysteem van de rioolbeheerder, zodat er inzicht en controle is op de pompput en de invloed van de lozing op het stelsel.

Dit telemetriesysteem is een systeem waarmee op afstand actuele data, zoals in dit geval ondermeer het energieverbruik en de omvang lozing in m³ van de pompputten (gemalen) worden weergegeven.

Onder deze voorwaarde bestaat er geen bezwaar tegen deze lozing. Deze voorwaarde is opgenomen in voorschrift 10 van deze beschikking.

Bescherming zuiveringstechnisch werk

De gemeentelijke vuilwaterriolerings, waarop onderhavige koelwaterlozing plaatsvindt, transporteert het afvalwater naar een zuiveringstechnisch werk (rioolwaterzuivering Papendrecht) dat wordt beheerd door het Waterschap Rivierenland. Zoals eerder aangegeven is in het vooroverleg stadium van de vergunningprocedure contact geweest met het Waterschap Rivierenland. Uit dit vooroverleg is gebleken dat zij een jaarvracht van 10 kg zink in de lozing als redelijk achten en vergund kan worden.

De aanwezigheid van fosfor (jaarvracht van 15 kg) in de lozing is voor de rioolwaterzuivering Papendrecht verder geen probleem.

Beoordeling en conclusie

De in de aanvraag vermelde maatregelen ter voorkoming en beperking van lozing van afvalstoffen, verontreinigende of schadelijke stoffen, zullen leiden tot een acceptabel lozingsniveau, dat in overeenstemming is met genoemde doelstellingen. Wij achten deze situatie vergunbaar.

Aan deze vergunning zijn voorschriften verbonden met betrekking tot het vastleggen van de gebruikte additieven, de hoeveelheid te lozen koelwater, de aanwezige hoeveelheid zink en totaal fosfaat in het te lozen bedrijfsafvalwater en het monitoren daarvan.

Tevens wordt voorschrift 2, lid 3 van de vergunning in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren van 24 juni 2010, kenmerk GSe/201022214, vervangen door de voorschriften 1 en 2 uit de bijlage bij deze beschikking. Voorts worden de voorschriften 3, lid 1 en 4, lid 1 van de vergunning in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren van 24 juni 2010, kenmerk GSe/201022214, en de voorschriften 18.1.4 en 18.1.6 van de Wet milieubeheer van 16 september 2010, kenmerk 2010025138, vervangen door de voorschriften 3 en 4 uit de bijlage bij deze beschikking.

Vanuit het toetsingskader dat betrekking heeft op het lozen van koelwater vanuit een inrichting zijn er geen redenen om de omgevingsvergunning te weigeren.

BODEM

Het kader voor de bescherming van de bodem

Het (nationale) preventieve bodembeschermingbeleid is vastgelegd in de Nederlandse Richtlijn Bodembescherming (NRB). Het uitgangspunt van de NRB is dat door een combinatie van voorzieningen en maatregelen (cvm) een verwaarloosbaar bodemrisico wordt gerealiseerd. Alleen in bepaalde bestaande situaties kan conform de NRB onder voorwaarden volstaan worden met een aanvaardbaar bodemrisico.

Op basis van de NRB worden de (voorgenomen) activiteiten beoordeeld en wordt bepaald welke cvm noodzakelijk is om tot een verwaarloosbaar bodemrisico te komen. Daarbij richt de NRB zich op de normale bedrijfsvoering en voorzienbare incidenten. Bodembescherming in situaties van calamiteiten wordt in het kader van de NRB niet behandeld. Een eventuele calamiteitenopvang die onlosmakelijk deel uitmaakt van de installatie, bijvoorbeeld in de vorm van een tank of opvangbassin, is wel een activiteit waar de NRB in voorziet. Tankputten en calamiteitenvijvers voor de opslag van verontreinigd bluswater worden in de NRB niet behandeld.

Beoordeling en conclusie

De bodembedreigende activiteit in onderhavige aanvraag is het doseersysteem waarin zich de eerder genoemde additieven bevinden, die aan het koelwater worden toegevoegd.

Het systeem is een gesloten systeem. Er is geen kans op lekkage of morsen. Met het gesloten systeem wordt verwaarloosbaar bodemrisico (bodemrisicocategorie A) bereikt en wordt voldaan aan voorschrift 19.1.1 van de vigerende omgevingsvergunning van 16 september 2010, kenmerk 2010025138.

LUCHT

Het nieuw te plaatsen doseersysteem heeft geen gevolgen voor de emissie naar lucht.

GELUID

Het nieuw te plaatsen doseersysteem heeft geen gevolgen voor de emissie van geluid. Er kan worden voldaan aan de voorschriften van hoofdstuk 21 van de vigerende omgevingsvergunning van 16 september 2010 met kenmerk 2010025138.

EXTERNE VEILIGHEID

Het nieuw te plaatsen doseersysteem heeft geen gevolgen voor de externe veiligheid.

CONCLUSIE

Vanuit het toetsingskader dat betrekking heeft op het lozen van koelwater en het gebruik van andere additieven in dit koelwater zijn er geen redenen om de omgevingsvergunning te weigeren.

In deze beschikking zijn de voor deze activiteit relevante voorschriften opgenomen.

VOORSCHRIFTEN**Verbodsbepalingen**

1. Het is verboden om ketelwater additieven op de gemeentelijke riolering of op oppervlaktewater te lozen.
2. Het is verboden om koelwater additieven op oppervlaktewater te lozen.

Afvalwaterstromen

3. Het op de gemeentelijke vuilwaterriolering te lozen afvalwater mag uitsluitend uit de volgende afvalwaterstromen bestaan:
  - a. huishoudelijk afvalwater, afkomstig van de bedrijfskeuken en de sanitaire voorzieningen in het kantoor en in de productieruimten;
  - b. bedrijfsafvalwater bestaande uit:
    1. afvalwater (spoelwater) van de galvanische afdeling dat is behandeld in een ONO-installatie;
    2. ketelspuiwater en overig procesafvalwater.
  - c. hemelwater van het terrein en daken;
  - d. koelwaterspui inclusief additieven zoals genoemd in voorschrift 6 van deze vergunning.

Totale debiet afvalwater

4. Het totale afvoervolume van het in voorschrift 3, lid 1.b, genoemde bedrijfsafvalwater mag op jaarbasis maximaal 28.000 m³ bedragen.

Koelwaterspui

5. Het dagelijkse afvoervolume van de koelwaterspui mag maximaal een hoeveelheid van 20 m³ bedragen.
6. In de koelwaterspui mogen conform de bij de aanvraag bijgevoegde veiligheidsinformatiebladen onderstaande additieven aanwezig zijn:
  - Gengard GN8301;
  - Continuum AT 3247, en
  - Spectrus NX1165.
7. De totale vracht van de via de koelwaterspui geloosde hoeveelheden zink en totaal fosfor mag op jaarbasis onderstaande waarden niet overschrijden.

Stof/parameter	Jaarvracht (kg)
Zink	10
Totaal fosfor	15

8. In de inrichting dient een registratiesysteem aanwezig te zijn, waarin van de dagelijks koelwaterspui het volgende moet worden vermeld:
  - a. de datum van de koelwaterspui;
  - b. de hoeveelheid van de betreffende koelwaterspui (m³);
  - c. de concentratie van de stoffen zink en totaal fosfor in de betreffende koelwaterspui (mg/m³);
  - d. de berekende hoeveelheden zink en totaal fosfor in de betreffende koelwaterspui (mg).

9. De op grond van het vorige voorschrift geregistreerde gegevens dienen dagelijks te worden bijgehouden en gedurende ten minste 5 jaar te worden bewaard en aan de daartoe bevoegde ambtenaren op aanvraag ter inzage te worden gegeven.
10. De pompput, genoemd in voorschrift 5, lid 4, van de vergunning van 24 juni 2010 verleend door Waterschap Rivierenland met kenmerk GSe/201022214, waarmee de totale afvalwaterstroom van Fokker op het gemeentelijk vuilwaterriolering wordt geloosd, moet zijn aangesloten op het telemetriesysteem van de rioolbeheerder van het gemeentelijk rioolstelsel, zijnde de gemeente Papendrecht.

BIJLAGE: BEGRIPPEN

AFVALWATER:

Alle water waarvan de houder zich, met het oog op de verwijdering daarvan, ontdoet, voornemens is zich te ontdoen, of moet ontdoen.

BEDRIJFSAFVALWATER:

Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is.

GEMEENTELIJKE VUILWATERRIOLERING:

Voorziening voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater, in beheer bij een gemeente of een rechtspersoon die door een gemeente met het beheer is belast.

HUISHOUELIJK AFVALWATER:

Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden.

ONO-INSTALLATIE

Een ONO-installatie is bestemd voor het behandelen van chemisch verontreinigd afvalwater. ONO staat voor Ontgiften, Neutraliseren en Ontwateren.

TELEMETRIESYSTEEM

Een systeem, waarmee op afstand bepaalde parameters kunnen worden gemeten. In dit geval meet het systeem actuele data (energieverbruik, omvang lozing in m³, etc.) van de gemeentelijke pompputten (gemalen).